

POLİFARMASI

Polifarmasi; farmakolojik ajanların endikasyonu olmadan kullanılması olarak tanımlanabilir. Tedavilerde ilaçların yanlış kullanımı klinik çalışmalarda yaygındır ve yüksek ölüm oranı ve yüksek maliyet ile ilişkilidir. Polifarmasi-nin tanımı değişkendir ve araştırmadan araştırmaya değişir. Polifarmasi kavramı R.David Lee tarafından tıp dünyasında tekrar gündeme getirilmiş ve hala üzerinde konuşulan bir problem olarak araştırılmaktadır. R.David Lee polifarmasi üzerine yaptığı çalışmalar ile SAIL şemasını ortaya çıkarmıştır. SAIL şeması Simplify (Basitleştirme), Adverse effects of drugs (İlaçların yan etkileri), Indications (Endikasyonlar) ve List All Drugs (Bütün ilaçların listelenmesi) şeklinde hazırlanmış bir şemadır.

Bu tablonun üç ana temel kuralı;

- Eğer bir ilaç yararlı oluyorsa, ona devam et,
  - Eğer bir ilaç yararlı olmuyorsa, durdur,
  - Her zaman etkili ilacı ve daha sonra takip edilecek yolu ya da ilacı belirt,
- diye belirlenmiş kurallardır.

SAIL protokolü uzmanların kendi çalışmalarında polifarmasiyi azaltmaları yönünde yardımcı olacaktır.

Hastayı tedavi etmek için çeşitli tedavi yöntemleri kullanmanın bir çok olumsuzlukları vardır. Hastanın tahammül edemeyeceği kadar karmaşık ilaç kombinasyonları tek başına hastanın semptomlarını tedavi edemez. Hastaların tedavi rejimleri ve komplike ilaç rejimleri kullanmaları arasında psikolojik yönden ilişkileri vardır. Eğer hasta gerçekten doğru tedavi yönteminin reçetelendiğine inanırsa tedaviye uyumu daha kolay olacaktır. Fakat doğru tedavi yönteminin reçetelendiğine inanmazlarsa, tedaviden soğuyarak bazı dozları ya da tüm dozları almamaya başlayacaklardır.

Günümüzde medikal karar verme çoğunlukla finansal düşüncelerle tasarlanmaktadır. Pratisyen hekimler genelde tedavide maliyet unsurunu göz önünde bulundururlar; bu tepki genelde bir uzman hekimin alternatif tedavinin daha ucuz olduğunu belirtmesi ile gelişir. Her şeye rağmen maliyet tedavi planında belirleyici faktör olmaktadır. Polifarmasi kavramı düşünülürken hasta sağlığını korumak bir gereklilik ise de hasta üzerindeki finansal etkisi de önemlidir.

İlaç firmaları kendi tanıtım materyallerinde kendi ilaçlarının farmakokinetik özelliklerini, tedaviye bakış açısından güvenli oldukları ve kullanımının kolay olduğunu vurgularlar. Pratisyen hekimler hangi ilaç tanıtımının abartılı hangisinin

gerçek olduğunu bilmeleri açısından sadece reçetelendikleri ilacın etkileşimlerini değil geniş ve artan bir ilaç bilgi dağarcığına sahip olmalıdırlar.

Her bir tedavinin başlangıcında tedavinin olası yan etkileri belirlenmeli ve hangi tedavinin ne tür yan etkiye sahip olabileceği hastaya söylenebilir. Fakat akut hastalarda zaman darlığı nedeniyle çeşitli tedavilere birden başlanmakta ve sonra çeşitli yan etki tablolarıyla baş başa kalınmaktadır.

Komplike teşhis koyabilme ve yan etkiyi azaltmaya çalışma iki farklı problemler çıkarabilir; bunlar uzun dönem etkiler ve kısa dönem etkiler olarak görülür.

Kısa dönem etkiler; iki farklı sedatif ilaç ile oluşacak sedasyon gibi genelde geçici etkili olan fakat tedavi rejiminin ana fazında hastanın tolere edebilmesini zorlaştıran etkilerdir.

Uzun dönem etkilere ise iki değişik tedavi sonucu olarak kilo artışının rutinleşmesi örneği verilebilir.

İlaç rejimi ile komplikasyonları azaltmanın basit yolu aslında hastayı çeşitli tedavi yöntemleriyle değil çeşitli ilaç dozları ile karşı karşıya bırakmaktır. Değişik zamanlarda farklı tedavi uygulanmasında tedavi rejimi karmaşıklığı kaçınılmazdır. Psikofarmakologlar için hastanın ilaç takvimi ve ilaç alma sıklığının kolay anlaşılır ve takip edilebilir olması önemlidir; bu da tedavi sayısının kısıtlanması yerine doz sayısının azaltılması anlamına gelir. Hastaya tedaviyi anlatmadaki kritik nokta, tedavinin daha öncekiler gibi olmadığına inandırmaktır. Hasta buna inanırsa ilaç etkileşimleri kolaylıkla bertaraf edilebilir.

Tedavide polifarmasi kullanılmasının hastanın tedavisinde daha iyi olduğu kanıtlanabilir çünkü hastayı değişikliğe adapte etmek daha kolaydır. Bu yüzden polifarmasi hastalara geleneksel tedavi yöntemlerinden daha yardımcı olabilir. Fakat polifarmasi kullanımının yaygınlaşması için daha bir çok araştırmaların yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

Her ne kadar karşısında ya da yanında olsak da acil durumlarda ve sebebi belli olmayan semptomlarda polifarmasi bizim önerebileceğimiz yollardan biri olmalıdır.

KAYNAKLAR:

1) Lee RD. Polypharmacy; a case report and a new protocol for management. J Am Board Fam Pract 1998; 11:140-4

2) Meador CK. A little book of doctors' rules. Philadelphia, Hanley & Belfus, 1992.

3) Thomas AM Kramer, MD. Medspace Mental Health 5 (3), 2000. 2000 medspace, Inc.